

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЦИФРОВОЇ БЕЗПЕКИ МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету

Анотація

Розглянуто актуальну проблему формування навичок цифрової безпеки майбутніх правознавців у процесі професійної підготовки. Обґрунтовано значення цифрової компетентності як важливого складника професійної діяльності фахівців правової сфери в умовах цифровізації суспільства. Проаналізовано основні складові навичок цифрової безпеки, зокрема знання нормативно-правових аспектів захисту інформації, методів захисту персональних даних та оцінювання кіберзагроз. Наголошено на необхідності інтеграції цифрової безпеки в освітній процес як важливого чинника підвищення професійної компетентності майбутніх правознавців.

Ключові слова: цифрова безпека, майбутні правознавці, професійна компетентність, інформаційна безпека, персональні дані, професійна підготовка; вдосконалення освітнього процесу.

Abstract

The article considers the topical issue of developing digital security skills of future lawyers in the process of professional training. The author substantiates the importance of digital competence as an important component of professional activity of legal professionals in the context of digitalisation of society. The author analyses the main components of digital security skills, in particular, knowledge of the regulatory and legal aspects of information protection, methods of personal data protection and assessment of cyber threats. The author emphasises the need to integrate digital security into the educational process as an important factor in enhancing the professional competence of future lawyers.

Keywords: digital security, future lawyers, professional competence, information security, personal data, professional training; improvement of the educational process.

Вступ

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства супроводжується стрімкою цифровізацією всіх сфер життєдіяльності, що обумовлює зростання обсягу цифрових даних та необхідність їх захисту. В умовах глобальної цифрової трансформації актуальною проблемою стає забезпечення належного рівня цифрової безпеки, особливо для фахівців, діяльність яких пов'язана з правовим регулюванням та захистом інформації. Майбутні правознавці, як учасники правозахисної діяльності, мають володіти необхідними знаннями, уміннями та навичками у сфері цифрової безпеки для забезпечення прав та свобод громадян, захисту персональних даних та протидії кіберзагрозам.

Формування навичок цифрової безпеки є важливим компонентом професійної підготовки правознавців, оскільки дозволяє не лише забезпечувати інформаційну безпеку в професійній діяльності, але й підвищувати ефективність правозахисної роботи в умовах цифрового середовища. Особливої значущості набуває опанування методів захисту інформації, криптографічних технологій, роботи з базами даних, а також нормативно-правових аспектів цифрової безпеки.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти, спрямованого на інтеграцію цифрових компетенцій у професійну підготовку майбутніх правознавців. Важливим завданням є розробка ефективних методів, форм і засобів навчання, що сприяють розвитку навичок цифрової безпеки та формуванню культури інформаційної безпеки серед студентів.

Результати дослідження

Інтеграція компетенцій цифрової безпеки в освітній процес є необхідною умовою для ефективного використання цифрових технологій. Наявність відповідних знань і навичок у цифровій безпеки дозволяє користувачам запобігати кібервіктимізації, мінімізуючи ризик втрати даних, фінансів або особистої інформації [1-3]. Компетентність у галузі інформаційної безпеки, авторського права, конфіденційності даних та захисту інтелектуальної власності є ключовою для успіху як на індивідуальному, так і на організаційному рівнях у сучасному інформаційному суспільстві, особливо на ринку праці, де інформація є основним ресурсом. В умовах стрімкого розвитку цифрової

економіки та збільшення залежності від інформаційних технологій, питання цифрової безпеки набуває особливої актуальності. Кожна організація, незалежно від її розміру та сфери діяльності, стикається з ризиками кібератак, витоку даних та інших загроз. Тому, формування компетенцій у сфері цифрової безпеки є не лише індивідуальною необхідністю, але й стратегічним пріоритетом для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку організацій.

Необхідність формування навичок цифрової безпеки майбутніх правознавців визначається такими міркуваннями:

1. Фахівець має забезпечити надійний захист конфіденційної інформації. Юристи працюють з величезною кількістю конфіденційних даних, включаючи особисту інформацію клієнтів, фінансові звіти, юридичні документи та стратегічні плани. Витік цієї інформації може призвести до серйозних наслідків, таких як фінансові втрати, пошкодження репутації та юридичні проблеми. Навички цифрової безпеки допомагають юристам захистити цю інформацію від кіберзагроз, таких як хакерські атаки, фішинг та шкідливе програмне забезпечення [8-11].

2. Необхідність дотримання етичних норм в професійній діяльності. Юристи зобов'язані дотримуватися високих стандартів конфіденційності та етичної поведінки. Недостатня цифрова безпека може призвести до порушення цих стандартів, що може мати серйозні наслідки для їхньої кар'єри та репутації. Навички цифрової безпеки допомагають юристам забезпечити дотримання етичних норм у цифровому середовищі [12; 14-15].

3. Необхідність організації ефективної діяльності в цифровому середовищі. Сучасні правники все більше використовують цифрові технології для своєї роботи, включаючи електронну пошту, хмарні сховища, онлайн-бази даних та інші інструменти. Навички цифрової безпеки допомагають юристам ефективно та безпечно використовувати ці технології, мінімізуючи ризики кібератак та витоку даних [4-7].

4. Підвищення конкурентоздатності на ринку праці [13; 16]. У сучасному цифровому світі клієнти все більше цінують юристів, які володіють навичками цифрової безпеки. Наявність цих навичок може зробити юриста більш конкурентоздатним на ринку юридичних послуг.

Цифровізація юридичної діяльності потребує адаптації освітніх програм до сучасних вимог, що включає впровадження дисциплін із цифрової безпеки, електронного документообігу, криптографічного захисту даних та цифрової криміналістики. Особливого значення набуває інтеграція у навчальний процес практично орієнтованих методів, таких як симуляційні тренінги, кейс-стаді та робота з електронними базами даних. Це дозволяє не лише засвоїти теоретичні основи цифрової безпеки, а й набути практичних навичок роботи з інформаційними системами у сфері юриспруденції. Важливим аспектом є також формування цифрової культури студентів, що передбачає усвідомлення етичних норм роботи з інформацією, дотримання принципів конфіденційності та відповідальності за збереження даних. З огляду на постійні зміни у сфері інформаційних технологій, необхідно забезпечити систематичне оновлення освітніх програм відповідно до сучасних тенденцій та законодавчих вимог у сфері цифрової безпеки.

Висновки

Формування навичок цифрової безпеки майбутніх правознавців є важливим компонентом їхньої професійної підготовки в умовах глобальної цифровізації суспільства. Проведене дослідження засвідчило, що високий рівень цифрової компетентності сприяє підвищенню ефективності правозахисної діяльності, забезпеченню конфіденційності, цілісності та доступності інформації в юридичній сфері. Визначено, що ключовими складовими навичок цифрової безпеки є знання основ інформаційної безпеки, володіння методами захисту інформації, застосування криптографічних технологій та дотримання нормативно-правових вимог у сфері захисту персональних даних. Формування цих навичок потребує комплексного підходу, що включає інтеграцію дисциплін цифрової безпеки в освітній процес, використання інтерактивних методів навчання, практичних тренінгів та цифрових симуляторів.

Особливу увагу необхідно приділяти розвитку критичного мислення студентів, здатності аналізувати цифрові загрози, оцінювати ризики та приймати оптимальні рішення у сфері інформаційної безпеки. Важливим аспектом підготовки є формування інформаційної культури майбутніх правознавців, що базується на етичних принципах роботи з інформацією.

Таким чином, ефективне формування навичок цифрової безпеки сприяє не лише професійній компетентності майбутніх правознавців, але й їхній готовності до діяльності в умовах цифрового

середовища. Подальші дослідження будуть спрямовані на вдосконалення освітніх програм, які враховують специфіку правової діяльності та динаміку розвитку цифрових технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S., Kobylanska I., Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>.
2. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Safronova A. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M. E., Cukierman, U. R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 2024. vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34.
3. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the efficiency of students' independent work during blended learning in technical universities. In: Auer, M. E., Cukierman, U. R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 2024. vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21.
4. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Кобилянська І. М. Трансформація компетентнісного профілю особистості в умовах цифровізації. Трансформація компетентнісного профілю особистості в умовах цифровізації. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади: збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяч. 70-річчю проф. В. П. Сергієнка (28 жовтня 2024 року). Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 98-100.
5. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Пугач С. С., Шостацька М. О., Кобилянська І. М. Підготовка фахівців із професійної освіти в умовах сучасних трансформацій: теорія та практика: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2025. 354 с.
6. Дембіцька С. В., Сіверт І. І. Вплив штучного інтелекту на еволюцію людських компетенцій. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади : збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяч. 70-річчю проф. В. П. Сергієнка (28 жовтня). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С.101-102.
7. Дембіцька С., Кобилянська І., Пугач В. Особливості розвитку soft-skills майбутніх фахівців в умовах дистанційного навчання. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 26 квітня 2024 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2024. С.222-224
8. Дембіцька С., Кобилянський О. Васаженко Н. Вплив інноваційних освітніх технологій на підготовку фахівців в умовах динамічного розвитку ринку праці. *Педагогіка безпеки*. 2024. Том 9, вип. 1. С. 1–7.
9. Дембіцька С. В. Особливості освітніх інновацій в контексті розвитку цифрового суспільства. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вересня 2023 р.; за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2023. С. 108-110.
10. Дембіцька С. В. Розвиток культури безпеки у здобувачів вищої освіти в умовах надзвичайних ситуацій. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2023 року). Київ: ДУІТ, ХНУРЕ, МНТУ. 2023. С. 791-794.
11. Дембіцька С. В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С.1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>.
12. Дембіцька С. В., Кобилянська І. М. Розвиток професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей: інноваційні підходи та засоби. Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти. Матеріали VIII всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 25-26 квітня 2024 р. С. 59-61.
13. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Вдосконалення вищої технічної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти: зб. матер. Всеукр. наук.- практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р.; ред. кол.: Пуховська Л. П., Просіна О. В. та ін. К.: ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 199-203.
14. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців в контексті інноваційного розвитку вищої освіти. Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр. 2022. № 5. С. 172-176.
15. Дембіцька С. В., Кузьменко О. В., Кобилянський О. В. Інноваційні засоби формування професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2022. № 7(1-2). С. 01–07. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>
16. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Васаженко Н. О. Вплив інноваційних освітніх технологій на підготовку фахівців в умовах динамічного розвитку ринку праці. *Педагогіка безпеки*. 2024. Том 9, вип. 1. С. 1–7.

Віталіна Миколаївна Пугач – к. пед. н., доцент, доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету, Вінниця, e-mail: pugach.vitalina@gmail.com.

Vitalina M. Pugach – Candidate of Sc. (Pedagogical), Associated Professor, Associated Professor of the Chair Law and Humanities, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics, Western Ukrainian National University, Vinnitsa, e-mail: pugach.vitalina@gmail.com.